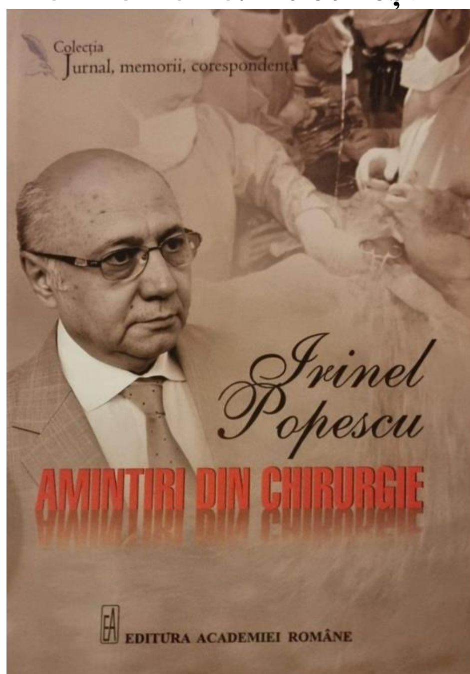
Journal of Surgery
[Jurnalul de Chirurgie]
Recenzie Open Access

RECENZIE: I. POPESCU – AMINTIRI din CHIRURGIE. Editura Academiei Române. București 2024.

În colecția Jurnal, memorii, corespondență a apărut recent la **Editura Academiei Române volumul AMINTIRI din CHIRURGIE,** semnat de academicianul **Irinel POPESCU,** care are 409 pagini, un prolog, 12 capitole și epilog, carte prefațată de directorul Editurii academician Valeriu MAFTEI și *o precuvântare* a domnului prof. dr. Vasile SÂRBU.

Volumul evocă cu o precizie chirurgicală ultima jumătate de secol de istorie a chirurgiei românești, *„cu evenimente şi personalităţi care au marcat această perioadă de suferinţe şi speranţe, de schimbări spectaculoase şi febrile căutări, de conturare a unor noi direcţii de dezvoltare ale medicinei românești”* direcții intuite de oameni providențiali care s-au ridicat deasupra vremurilor și au crezut în misiunea lor.

În **prolog** autorul se prezintă și ne oferă imaginea idilică a copilăriei, figura luminoasă a părinților, a profesorilor și a colegilor de liceu, greutățile vieții dure din acea perioadă (tatăl arestat, averea confiscată). Se conturează însă germenii care au plămădit un învingător: părinții, dorința continuă de a reuși primul (matematică, șah), Colegiul Național „Frații Buzești” din Craiova, calitatea profesorilor din liceu și a Universității de Medicină din București cu dascăli modele, formați în perioada

interbelică. În prolog autorul mărturisește că a scris această carte și „*dintr-un sentiment al datoriei față de oamenii pe care i-a cunoscut"*, evocându-i „*pentru a-i onora, o dată în plus, sau pentru a le cinsti memoria",* dar și pentru a oferi generațiilor care vin experiențele deosebite prin care a trecut și din care acestea ar „avea ceva de învățat".

Așa cum menționa Valeriu Matei în prefață *„Descrierile măiestrite și detaliile pe care autorul le readuce în memorie dau farmec narațiunii și fortifică reperele biografice esențiale ale protagonistului, astfel încât viața acestuia se conturează adeseori din și prin destinele celor pe care i-a tratat și i-a vindecat, ale celor pe care i-a ajutat și i-a îndrumat. E firesc pentru o personalitate puternică și generoasă, care a respectat cu strictețe, pe parcursul întregii vieți, jurământul lui Hippocrate".*

Primul capitol descrie **perioada internatului**, examen fundamental în chirurgie care selecta elitele, primul examen dificil la care Irinel Popescu s-a clasificat primul. Autorul descrie cu dragoste școala prin care a trecut cu marii ei maeștrii: **Ion Juvara** „unul din cei mai mari chirurgi români, cu o influență covârșitoare asupra specialității", chirurg spectaculos, tehnician desăvârșit, clinician talentat dascăl genial, **Iuliu Șuteu** și școala de la Floreasca. După această perioadă de trei ani, în urma unui concurs de asistent universitar la Spitalul Fundeni soarta îi rezervă întâlnirea astrală cu alt titan al chirurgiei românești profesorul **Dan Setlacec,** desprins tot din echipa marelui Hortolomei, moldovean și el ca Juvara, fondatorul școlii de la Colțea. Mulți chirurgi și-au divinizat mentorul, dar nimeni până acum nu a demonstrat importanța exemplului profesorului formator în consolidarea unei școli de chirurgie, profesie vocațională.

Capitolul 2, cela mai sentimental aduce în prim plan **Spitalul Clinic Fundeni**, care va deveni nava amiral a chirurgiei românești grație marelui profesor Dan Setlacec, idolul tânărului Irinel Popescu, dornic să facă istorie. Așa cum menționa V. Sârbu, un împătimit al istoriei chirurgiei românești „Lângă Dan Setlacec a petrecut Irinel Popescu un deceniu de iluminare în chirurgia magna, pe care Profesorul o practica într-un mod ce țintea perfecțiune, cu mâini de aur, ce exercita un magnetism asupra celor din jur, care îi copleșea pe cei tineri.. Toate intervențiile sale chirurgicale erau impresionante ca execuție, deși erau explicate cu modestie, conduse de logică și impregnate de bogăția informațiilor. Cei din plagă sau din sală erau încântați și-i sorbeau vorbele de duh, căci modul său de a disemina cultura medicală era impresionant, plin de culoare. Aici s-a format, acum, în acest deceniu de aur, chirurgul polivalent de mai târziu, tânărul avid de informații, doctorul Irinel Popescu".

Capitolul 3 se referă la **formarea viitorului profesor în străinătate** ce va pune România pe harta transplantului hepatic în străinătate. Descătușați de constrângerile perioade comuniste, după 1989, pentru tânărul chirurg a urmat a doua mare perioadă de desăvârșire profesională, dedicată în special transplantului hepatic. Deși vizionarul Profesorul Setlacec nu agrea plecatul în străinătate l-a îndrumat pe tânărului său discipol Irinel Popescu spre clinica lui **Helmuth Wolff** din Berlinul de Est, la Spitalul Charite, încă din 1989,

împreună cu doctorul Dan Tulbure, marele anestezist care îl va ajuta necondiționat la realizarea transplantului hepatic. Înaintea momentului de vârf, adică de întâlnirea cu transplantologia americană, a existat un pas esențial european în clinica lui **Henry Bismuth**, un monstru sacru al chirurgiei hepatice și al transplanturilor, la Spitalul „Paul Brousse" din Paris. Urmează trei ani și jumătate de pregătire în SUA, inițial la Pittsburgh, apoi la Spitalul Mount Sinai din New York. Figura luminoasă a lui Thomas Starzl, părintele transplantului hepatic, care va veni în România și de care îl va lega o prietenie adevărată până la dispariția sa este bine creionată în carte. Diaspora din SUA și ajutorul acordat românului I. Popescu este frumos menționat în volum. În această perioadă foarte grea cu un program extenuant l-a reîntâlnit pe Profesorul Ioan-Aurel Pop, viitorul președinte al Academiei Române, pe care îl cunoscuse anterior la Pittsburgh. La New York, Irinel Popescu era și angajat, deci lucra efectiv, făcea cercetare la Mount Sinai Hospital, unde s-a făcut remarcat și era dorit să rămână acolo, în țara tuturor posibilităților, trecând examenele și atestările necesare. A preferat să revină în țară mânat de dorința de a deschide noi orizonturi, de a depăși noi frontiere în marea chirurgie, mai ales de a schimba fața transplantologiei și a sincroniza chirurgia românească cu chirurgia de vârf pe care o practicase în SUA, fiind convins că aplicarea noilor tehnologii ale chirurgiei viitorului va fi posibilă și la noi.

Capitolul 4 descrie preliminariile **programului de transplant hepatic**, prelevările multiorgan și cererea unei echipe tinere, capabilă de orice sacrificiu pentru a izbuti, în ciuda piedicilor și greutăților specifice perioadei și a concepției balcanice existente. A căutat parteneri de nădejde: spiritul de echipă, dorința de progres, comunicarea excelentă, mass media, biserica, chiar riscul de a intra în politică. Trebuie de menționat că perioadele în care a avut funcții de conducere au fost cele mai bune pentru sistemul sanitar românesc: chirurgia laparoscopică, robotică, imagistica (a scos radiologia din întuneric) și nu mai vorbim de crearea unei noi specialități chirurgicale și a programului de transplant hepatic de nivel european de la început cu răspândirea sa la Iași și Republica Moldova, crearea organizației ROMTRANSPLANT.

Capitolul 5 descrie în amănunt **decisivul an 2000**, în care s-a petrecut miracolul primele două transplanturi hepatice reușite la doi bolnavi cu numele de Gheorghe, în preajma Sfântului Gheorghe, purtător de biruință, aproape de ziua de naștere a autorului. Sacrificiu a meritat pentru că **de la o pată albă pe harta Europei se va ajunge la un program de transplant de volum mare (Capitolul 6).** Sunt amintite progresele realizate în cercetarea translațională, dezvoltarea relațiilor internaționale, promovarea și dezvoltarea IASGO.

Capitolul 7, dedicat contribuțiilor la dezvoltarea chirurgiei românești, punctează alegerea ca președinte a SRC și redactor șef al revistei Chirurgia, care va deveni revistă ISI, aniversarea a 45 ani de la înființarea spitalului Fundeni, alegerea ca senator al României, înființarea ARCHBTTH și înființarea subspecialității respective, Congresul Mondial IASGO la Palatul Parlamentul cu un mare răsunet internațional, apariția primei ediții lărgite a tratatului de Chirurgie național și contribuții fără

precedent la dezvoltarea chirurgiei hepato-bilio-pancreatice.

Capitolul 8 descrie apariția **și dezvoltarea chirurgiei robotice în România,** al cărui mentor este același neobosit chirurg Irinel Popescu și crearea unui program național susținut de MS și fondarea Asociației de chirurgie robotică din SE Europei (SEERS) la București.

Capitolul 9 abordează dezvoltarea și diversificarea programului de transplant hepatic prin care a consacrat Clinica de Chirurgie și Transplant Hepatic de la Institutul Clinic Fundeni drept o școală în acest domeniu, unde s-au realizat, pe parcursul a peste două decenii, toate tipurile de transplant hepatic trecând de cifra de 1000 de proceduri. Președintele Academiei de Științe Medicale din România, Directorul Centrului de Chirurgie Generală și Transplant Hepatic la Institutul Clinic Fundeni, profesorul Universității de Medicină și Farmacie „Carol Davila" și ulterior al Universității „Titu Maiorescu" din București devine astfel în timpul vieții nu doar un nume de referință, celebrul în chirurgie și medicina românească, ci și un important om de cultură, un adevărat maestru iubit de studenți, rezidenți și doctoranzii recunoscători pentru manualele și tratatele scrise sau coordonate de el, pentru îndrumările practice ale dascălului care știe să creeze știință, nu numai să răspândească știință creată de alții”.

În **capitolul 10** sunt evocate 3 evenimente importante din viața autorului: **Congresul mondial IASGO din 2013, dezvoltarea a două noi programe de transplant hepatic la Chișinău și Spitalul Sf. Maria din București și alegerea ca membru al Academiei Române.**

Capitolul 11 se referă la înființarea și dezvoltarea cercetării translaționale la institutul Clic Fundeni.

Capitolul 12 intitulat semnificativ **Anii de bilanț** se referă la alegerea sa ca președinte al Europeean Surgical Association, dezvoltare a altor 3 programe de transplant hepatic viabile La Spitalul „Sf. Spiridon ” Iași, Spitalul privat Sanador din București, la Spitalul de copii „Grigore Alexandrescu” din capitală, la omagierea maestrului, Dan Setlacec, la 100 ani de la naștere, care undeva de sus este mândru de cel mai strălucit elev al său.

Epilogul răspunde la dificila întrebare că este viață și după retragere, grație școlii excepționale la fondarea căreia a muncit ca un titan.

Deși cartea abundă de date, se citește ușor fiind un veritabil document, extrem de exact al dezvoltării chirurgiei românești din ultima jumătate de secol și demonstrează că dacă vrei poți numai cu inteligență, onoare și empatie, efort fără margini, pasiune și dorință de perfecționare continuă. Educat la o școala Profesorului Dan Setlacec, modelul său în chirurgie, un model „bazat pe seriozitate", autorul a demonstrat că în măsura în care mai „păstrăm valorile tradiționale bazate pe muncă și pe realizări" și „construim viitorul pe astfel de baze", avem certitudinea reușitei. Carte este un model de inspirație pentru chirurgi, greu de egalat și ne face să exclamăm „carte frumoasă cinste cui te a scris”.

E. Târcoveanu